

Новак С. Н.

Волатильность и эластичность обменных курсов аутрайт

На основании анализа механизма синтеза конверсий аутрайт из двух противоположных депозитов валют конверсии и операций спот, получены уравнение эластичности и волатильности курсов аутрайт.

Ключевые слова: валютный рынок, конверсии аутрайт, эластичность и волатильность.

Nowak S.N.

Volatility and elasticity in exchange rates outright

The analysis of the mechanism of synthesis of outright foreign exchange transactions with two opposite deposits and transactions spot, the equations of elasticity and volatility in outright foreign exchange rates.

Key words: foreign exchange market, outright foreign exchange transactions, elasticity and volatility.

Новак Сергій Миколайович – кандидат технічних наук, доцент, декан факультету банківських технологій Севастопольського інституту банківської справи Університету банківської справи Національного банку України (м. Київ).

УДК 336.71:658.014.1(477).

О. Б. Денис

ФОРМИ ПРОЯВУ КОРПОРАТИВНИХ КОНФЛІКТІВ У БАНКАХ

Виділено дві форми прояву корпоративних конфліктів у банках: власницькі конфлікти і конфлікти принципал-агент. Висвітлено особливості корпоративних конфліктів у банках.

Ключові слова: банк, корпоративні відносини, учасники корпоративних відносин, корпоративний конфлікт.

Постановка проблеми. Останнім часом як теоретиками, так і практиками особлива увага приділяється проблемі розвитку корпоративних конфліктів в банках України.

Це зумовлено тим, що корпоративні конфлікти є невід'ємною складовою банківської діяльності і повністю уникнути їх неможливо. Разом з цим досвід країн з розвиненими банківськими системами показує, що, за умови

© О. Б. Денис, 2014

побудови ефективних механізмів регулювання конфліктів в банках, масштабні збитки і негативні наслідки від них можна суттєво зменшити.

З огляду на те, що передумовою регулювання корпоративних конфліктів є визначення форм прояву корпоративних конфліктів, актуальність теми дослідження не викликає сумніву.

Аналіз публікацій з проблематики свідчить, що основна увага вітчизняних дослідників надається загальним питанням регулювання корпоративних відносин в Україні. Так, дослідженню суперечностей корпоративних відносин присвячували свої публікації такі українські вчені, як В. Євтушевський, А. Козаченко, Г. Назарова, В. Рябота, О. Чумаченко, А. Чухно та інші. Специфіка корпоративних відносин у банках відображена в роботах В. Ряботи, Я. Головіної, Т. Смвженко. Окремі аспекти вітчизняної практики регулювання конфліктних ситуацій у банках висвітлені у працях В. Міщенко, А. Мороз, О. Барановського.

Водночас, віддаючи належне напрацюванням науковців, слід зазначити, що проблеми корпоративних конфліктів у банках переважно висвітлюються фрагментарно і потребують поглиблених досліджень.

Метою статті є визначення форм прояву корпоративних конфліктів у банківському секторі України.

У роботі під корпоративним конфліктом трактується результат дій учасників корпоративних відносин, спрямованих на досягнення своїх цілей через використання певного ресурсу в умовах, коли одночасні використання цього ресурсу кількома учасниками корпоративних відносин є взаємовиключними.

Дослідження теоретичних джерел і практики конфліктних ситуацій у банківських установах дозволяють виділити дві форми прояву корпоративних конфліктів:

- конфлікти між власниками банку (власницькі конфлікти);
- конфлікти між власником ресурсу і особою, що ним розпоряджається (конфлікт «принципал»- «агент»).

Поява власницьких конфліктів обумовлена неоднорідною структурою акціонерної власності в банку та розбіжностями в інтересах і можливостях їх реалізації різними групами акціонерів.

В цілому власницькі корпоративні конфлікти за видами розбіжностей можна представити так:

- 1) розбіжності щодо стратегії компанії;
- 2) розбіжності щодо формування капіталу банку;
- 3) розбіжності з приводу розподілу прибутків, виплати дивідендів;
- 4) розбіжності через умови конкретних угод, які включають не лише купівлю / продаж товарів (робіт, послуг) або інших активів, а й

угоди зі злиття та поглинання, емісії або викупу акцій, виплати дивідендів, рекапіталізації тощо;

- 5) розбіжності з приводу складу ради директорів і менеджменту компанії;
- 6) розбіжності щодо корпоративного управління в компанії (як системи, так і окремих її елементів).

До основних мотивів що спонукають акціонера до участі в корпоративному конфлікті, належать:

- боротьба за владу в корпорації (доступ до контрольного пакета акцій; просування власних кандидатів в органи управління);
- порушення прав власності акціонерів (неотримання частки прибутку, обмеження участі в загальних зборах, обмеження доступу до інформації щодо результатів діяльності корпорації, порушення прав акціонерів у процесі купівлі-продажу акцій корпорації тощо);
- особиста ворожнеча між власниками.

Явище корпоративних конфліктів, по суті, супроводжує всі етапи розвитку акціонерного товариства.

Корпоративні конфлікти між власниками можуть виникати практично одразу ще на стадії створення акціонерного товариства. Вони можуть стосуватися термінів оплати акцій, джерел походження коштів інвестора, бажання акціонера отримати більший пакет, через опосередковане володіння і т.д.

У процесі розвитку акціонерного товариства, ускладнення його структури і розширення діяльності відбувається і ускладнення відносин між власниками та поява різних видів конфліктів.

В основі спів власницьких корпоративних конфліктів, які виникають під час існування банку лежить бажання отримати або додатковий ресурс або додатковий контроль.

Додатковим ресурсом, привабливим для акціонера, може бути: прибуток банку, активи банку, інформація, управлінський ресурс (можливість призначати зручних для себе представників в органи управління).

Загалом, власницькі корпоративні конфлікти можна умовно поділити на майнові і немайнові.

Категорію майнових конфліктів становлять конфлікти, пов'язані з розподілом прибутку банку та отриманням необхідних активів.

До них належать:

- конфлікти з приводу дивідендів;
- конфлікти з приводу зменшення вартості активів банку відбуваються через проведення мажоритарними акціонерами рішень щодо «виведення» активів і трансфертні ціни.

До немайнових власницьких корпоративних конфліктів належать:

- конфлікти з приводу збільшення контрольного пакету акцій;
- конфлікти з приводу ненадання акціонерам належної інформації;
- конфлікти з приводу зловживання контролем.

Часто реалізація майнових (отримати певний актив) і немайнових (отримати контроль) інтересів співвласників є взаємопов'язаною – для отримання додаткового ресурсу банку необхідно збільшити частку пакета акцій, що дозволить приймати потрібні власнику рішення.

Основними методами збільшення пакету акцій одного акціонера є скуповування акцій інших інвесторів та розмивання акціонерного капіталу.

Конфлікти з приводу скуповування акцій для концентрації пакета з'являються в ситуаціях, коли відбувається тиск на одну групу інвесторів з метою продажу ними акцій. Найпоширеніший приклад таких корпоративних конфліктів – спонукання персоналу акціонерного товариства продати акції адміністрації.

Конфлікти з приводу зменшення частки капіталу, що належить інвестору (зменшення частки ще називають розмивання акціонерного капіталу), виникають, коли банк розміщає акції серед керівництва або наближених до нього інвесторів (в певних випадках за ціною, значно нижчою від ринковою), і не надає іншим акціонерам переважного права на придбання додаткових акцій. У результаті цього зменшуються частки, що належать іншим акціонерам, в той час, як загальна вартість товариства збільшується на значно менший відсоток.

Дотичними до корпоративних конфліктів, пов'язаних із бажанням отримати контроль, є конфлікти, які виникають через ненадання інформації власниками (через свідоме приховування мажоритарними власниками чи керівництвом інформації і перешкода щодо її отримання акціонерами) та конфлікти з приводу зловживання контролем.

Слід зазначити, що інформаційна закритість завжди супроводжується використанням внутрішньої (інсайдерської) інформації для незаконного отримання прибутку окремими учасниками корпоративних стосунків (і відповідно породжує корпоративні конфлікти).

Питання використання внутрішньої інсайдерської інформації тісно пов'язане з корпоративними конфліктами з приводу зловживання контролем, до яких належать:

1) конфлікти з приводу використання власником контрольного пакету акцій інформації яка надходить до керівника компанії просто в силу його положення. Конфлікти з приводу використання через інші підконтрольні акціонеру компанії, деяких екстернальностей, породжуваних рішеннями корпорації;

2) конфлікти з приводу призначення трансферних (внутрішніх для банку) цін, за якими банк розраховується із споживачами та постачальника-

ми. Так, банк, контрольований одним зі своїх позичальників, може давати материнській компанії великі і більш дешеві кредити.

Досить часто власницькі конфлікти супроводжуються паралельно конфліктами категорії «принципал-агент».

Причини, передумови та особливості конфліктів «принципал-агент» ґрунтовно розглянуті в агентській теорії [1–3].

До основних положень агентської теорії належать такі.

Відносини «принципал-агент» у банку охоплюють широке коло відносин, що виникають у випадках, коли певний поручитель (принципал) делегує деякі права власності (наприклад, право використання ресурсу) певному агентові, який зобов'язаний представляти інтереси принципала в обмін на винагороду.

У відносинах «принципал-агент» регулювання взаємовідносин принципала та агента здійснюється на основі контракту (формального чи неформального).

При системі агентських відносин, агент зазвичай володіє більшим, ніж довіритель, обсягом інформації по деталях окремих завдань, поставлених проти нього (інформація розподілена між принципалом і агентом асиметрично).

Це, з однієї сторони, ускладнює моніторинг агента принципалом, а з другої – асиметрія інформації (стан за якого одна частина учасників ринкової угоди володіє важливою інформацією, а інша такої інформації не має) та фактор невизначеності спонукають агентів до опортуністичної поведінки.

Під опортуністичною поведінкою розуміють поведінку людини, що полягає в прагненні реалізувати власні інтереси, яке супроводжується проявами хитрості, підступності і не обмежена міркуваннями моралі. Окрім потурання власним інтересам, основною умовою опортуністичної поведінки є невизначеність і невідповідність інтересам контрагентів.

Найбільш поширеними формами опортуністичної поведінки є: ухилення, брехня, шахрайство, крадіжки.

Якщо класифікувати опортуністичну поведінку щодо погляду контрактного процесу, виділяють передконтрактну і постконтрактну опортуністичну поведінку.

Передконтрактна опортуністична поведінка виникає в період підписання контракту. Передконтрактний опортунізм виявляється у приховуванні істинної інформації. Результат передконтрактного опортунізму є несприятливий, чи такий що погіршує умови обміну, відбір.

Постконтрактний опортунізм полягає в тому, що після укладання угоди дії агента не (у повній мірі) відповідають інтересам принципала. Тобто відбувається порушення умов договору, яке виявляється у приховуванні інформації однієї зі сторін, що дозволяє витягти вигоду на шкоду іншій.

Двома специфічними різновидами постконтрактного опортунізму є суб'єктивний ризик і проблема шантажу (здріства).

Причинами виникнення постконтрактного опортунізму є: неповнота контракту, оскільки при його складанні неможливо вгадати всіх можливих дій агентів та складність виміру якості діяльності сторін.

Конфлікти категорії «принципал–агент» у банку охоплюють широке коло конфліктів, що наведено в *табл.*

Таблиця

Характеристика типових корпоративних конфліктів «принципал-агент» в банківському секторі

Тип конфлікту	Принципал	Агент	Опортунізм принципала	Опортунізм агента
1	2	3	4	5
Конфлікт у відносинах між акціонерами та менеджери	Акціонери	Менеджери банку	Порушення умов винагороди Дії не передбачені в контракті	Недобросовісне виконання обов'язків Зловживання службовим становищем Крадіжки Виведення активів банку Надання кредитів афілійованим особам
Конфлікт у відносинах менеджерів з персоналом	Менеджери	Персонал банку	Порушення прав працівників Затримки в оплаті праці Встановлення понаднормованого робочого дня	Халатність Шахрайство Крадіжки Участь в сумнівних операціях
Конфлікт у відносинах «кредитор позичальник»	Кредитор	Позичальник	Не надання повної інформації про виплати по позиках Неетична поведінка Розголошення конфіденційної інформації	Надання недостовірної інформації про заставу предмету позики Не виплата коштів та відсотків через неспроможність позичальника. Порушення термінів виплати та відсотків Шахрайські дії для неповернення предмету позики
Конфлік у відносинах банк (емітент) – інвестор в цінні папери	Інвестор	Банк	Порушення умов оплати вартості цінних паперів	Надання недостовірної інформації про фінансовий стан банку Обмежування доступу до інформації Маніпулювання процентними ставками на ринку цінних паперів Випуск не забезпечених цінних паперів

Тип конфлікту	Принципал	Агент	Опортунізм принципала	Опортунізм агента
1	2	3	4	5
Конфлікт у відносинах банк регулятор	Регулятор	Банк	Порушення етичних норм у відношенні до банківської установи	Недотримання вимог банківського та фінансового регулювання
Конфлікт у відносинах банк – споживач консалтингових послуг	Споживач консалтингових послуг	Банк	Порушення етичних норм ведення бізнесу	Надання недостовірної інформації, використання якої принципалом не приносить очікуваного ним результату та /або загрожує збитками в діяльності

Оцінюючи роль корпоративних конфліктів у банку, можна виділити їх як позитивні, так і негативні наслідки. До позитивних наслідків слід віднести – формування збалансованої за думками структури власників, прихід нових інвесторів, зміна підходів до управління банком, розв’язання суперечностей у розвитку банківської системи, вдосконалення системи банківського регулювання та нагляду, підвищення рівня конкурентоспроможності банків і т.д. До негативних наслідків корпоративних конфліктів належать: неузгодженість поглядів інвесторів, вплив коштів з банку, виведення найбільш цінних активів, падіння репутації установи, проблеми із залученням довгострокового капіталу, низький рівень зацікавленості інвесторів, висока вартість капіталу, падіння рівня довіри вкладників, банківські кризи і т. д.

Ураховуючи вищенаведене, правомірним є висновок, що подальший розвиток банківського сектору України значною мірою залежатиме від побудови ефективних механізмів регулювання корпоративних конфліктів у банках.

Список використаних джерел.

1. Eisenhardt, K. (1989). «Agency theory: An assessment and review». *Academy of Management Review* 14 (1): 57–74.
2. Berle A., Means G. *The Modern Corporation and Private Property*. Macmillan: N.Y. 1932.
3. Ковалев В. В. Либман А. В. Управление агентскими издержками в корпорации: введение в проблему // *Вестн. С.-Петербур. ун-та. Сер. Экономика*. – 2001. – Вып. 4. – С. 47–60.
4. Шахрайство та злочини у банківській сфері [Електронний ресурс] К.Фрумкін. Інформаційно-аналітичний портал Українського агентства фінансового розвитку. Режим доступу до порталу: http://www.uфин.com.ua/analit_mat/gkr/150.htm

Денис Оксана Борисовна

Формы проявления корпоративных конфликтов в банках

Выделены две формы проявления корпоративных конфликтов в банках: собственные конфликты и конфликты «принципал–агент». Освещены особенности корпоративных конфликтов в банках.

Ключевые слова: банк, корпоративные отношения, участники корпоративных отношений, корпоративный конфликт.

Denys Oksana

Manifestations of corporate conflicts

Identified two forms of corporate conflicts in banks: proprietary conflicts and conflicts of principal-agent. The peculiarities of corporate conflicts in banks.

Key words: bank, corporate relations, members of corporate relations, corporate conflict.

УДК 336.711

В. В. Крилова

**ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКИ МАКРОПРУДЕНЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ
ЯК ПІДґРУНТЯ ЇЇ СТРАТЕГІЧНОГО БАЧЕННЯ**

Проаналізовано забезпечення практичної реалізації макропруденційної політики шляхом розроблення послідовної стратегії та визначення місця макропруденційної політики в загальній стратегії регулювання монетарної та фінансової систем.

Ключові слова: центральний банк, кредитор останньої інстанції, ліквідність, платоспроможність, макропруденційна політика.

Постановка проблеми. Донедавна управління фінансовою системою у світі здійснювалось за допомогою інструментів монетарної політики в поєднанні з інструментами мікропруденційного регулювання. Проте остання глобальна фінансова криза засвідчила те, що вказані інструменти виявились недостатніми для забезпечення стабільності фінансової системи, тобто нагальною стала проблема управління стабільністю фінансової системи в цілому. Мета макропруденційної політики полягає в урегулюванні цієї проблеми. В усьому світі запроваджуються мандати центральних банків на здійснення макропруденційної політики. Проте досі не розроблені основи послідовної політики у цій сфері. Все це зумовлює необхідність приділення значної уваги з боку науковців і практиків щодо визначення та подальшого розвитку основ узгодженої макропруденційної політики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Протягом останніх років питання макропруденційної політики досліджувалось у працях зарубіжних та вітчизняних науковців: Анджеліні П., Маер Т., Мойсеев С., Нері С.,

© В. В. Крилова, 2014